

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

39. An licentia præsumpta liberet Regulares à vitiis paupertatis, etiam si
Superiorem adire facile possint, vel differi? Et infertur, quod quoties ob
præsumptivam voluntatem Domini possumus colligere ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

modum, Et ita docet Tannerus in 2. 2. disp. 6. q. 3. dub. 4. n. 165. Fagundez de Præcep. tract. 2. lib. 8. c. 6. n. 3. Menoza q. 8. concl. 8. Graffius de off. par. 1. lib. 3. c. 5. n. 34. Nauarrus comm. 2. nu. 20. de regul. Cenedo de paupert. relig. dub. 18. num. 14. Miranda in Man. Prælat. tom. 1. q. 28. art. 16. concl. 2. Suarez de Relig. tom. 3. lib. 8. c. 11. n. 11. & alij.

3. Hinc possunt Moniales, & Religiosi retinere munera, quæ cum licentia tacita Abbatis, vel Prælati receperunt, etiam si modus accipiendi clandestinus illis displiceret: unde apparet, quandam monialem non fregisse votum paupertatis, quæ abscondit aliquas res Abbatisse visitanti cubicula; non, quia pubabat illis spoliari; sed propter verendum, & consensionem, & quia Abbatisse displicebat modus accipiendi. Ita Peirinus de Relig. 1. tom. 1. c. 2. q. 2. §. 4. Menoza q. 8. post concl. 4. Rodriguez q. 9. regul. tom. 3. quæst. 19. art. 5. concl. 5. Barthol. à S. Fausto in thes. Relig. lib. 8. q. 126. n. 3. Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. num. 61. & alij. Ex hac doctrina tolerant Confessarii multos scrupulos à conscientis Religiosorum, & Monialium.

4. Sed circa præsentem quæstionem nota primò, vt possit Religiosus licitè operari cum dicta licentia tacita Superioris, non opus esse, vt de tali licentia habeat certitudinem moralem, vt voluit Molina, & Ledesma vbi sup. sed sufficit habere probabilem cognitionem, quæ ex iusta credendi causa procedit: sedus autem, si sit improbabilis, & temeraria. Et ita docet, cum alijs, Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. n. 13.

5. Nota secundò, tunc Religiosum, seu Monialem posse conijcere probaliter, talem licentiam tacitam; primò, quando Superior est vir dulcis, & non rigidus, & nimis difficilis sed procliuus ad condescendum subditis. Secundò, quando subditus est Superiori valdè dilectus, & non exosus, & nullius auctoritatis, sed est vir grauis, & optimis moribus exornatus, ac de Religione benemeritus. Tertio, si res, quæ accipiuntur, vel donantur, sint leuiores. Quarto, ex facto ipso, vt si, v. g. talis dispensatio, seu licentia, in commodum Monasterij cedat. Et sic notauit Homobonus de Bonis in exam. Eccles. p. 1. tract. 7. c. 2. q. 230. Barthol. à S. Fausto in thes. Relig. lib. 8. q. 162.

RESOL. XXXIX.

An licentia presumpsa liberet Regulares à vitio paupertatis etiam si superiorem adire facile possint vel differri?

Et inferitur, quod quoties ob presumptiuam voluntatem Domini possimus colligere illum non esse inuitum; aut esse tantum inuitum quoad modum, quia daret, si peteretur aliquid ab eo, aut non agrè ferret, censendi non sicut peccare fures, vt in vxore, filio, seruo, famulo, & amicis, ino.

Et an Religiosi peccent mortaliter si furentur ex bonis Conuentus octo, vel nouem Reales? Ex p. 6. tr. 6. & Misc. 1. Ref. §. 8.

1. Negatiuè respondet Croufers in Regulam S. Francisci, cap. 7. lect. 14. fol. 613. vbi sic asserit. Circa prædicta de voluntate presumpsa, nota non censeri adesse voluntatem talem; siue malè presumi, quando res facile differri potest, vel Superior adiri.

2. Dices, si peterem à Superiore consentiret, ergo possum presumere, nec expressam veniam teneor procurare. Respondeo id fieri non posse: quia hæc ratione euetteretur omnis obedientia regularis; vnde sicut non ex eo res aliqua fit tua, quia dominus eius Tom. VII.

eam tibi probabiliter daturus esset, si eam peteres: ita nec censetur ad vsum tuum concessa, quia eam tibi Superior probabiliter esset concessurus, si peteres, sed teneris petere si possis, non tamen puto fore peccatum mortale, si bona fide inferior licet presumens de Superioris voluntate, aliquid habeat, aut aliquo vtatur, licentia non petita, modo aliunde non sit mortale. Ita ille.

3. Sed opinio affirmatiua aliquibus magis placet, & idè Tamburinus de iure Abbatum, tom. 2. disp. 22. quæst. 8. num. 1. sic ait. Videndum est primò, an sit necessaria licentia expressa, an verò sufficiat tacita, seu presumpsa, vel interpretatiua. In quò dicendum est, quamuis longè melius & securius sit operari in hac materia cum expressa Superioris licentia; sufficere tamen licentiam tacitam, seu probabiliter presumptam, non solum quando commode postulari non potest; nempe quia Superior distat, vel est occupatus & vrget necessitas, vel moralis commoditas accipiendi vel expendendi: quo casu satis est probabiliter credere Superiorem non fuisse denegaturum licentiam, si conueniri possit, vt asserunt Doctores statim citandi, verum etiam in casu, quo posset expressa licentia postulari; sed ob aliquem humanum respectum, vel pudorem, aut aliquam difficultatem ad eundem Superiorem non postulatur: quia quando rationabiliter presumitur Superiorem id velle, etsi expressus illius consensus non habeatur, tamen non dicitur res fieri absque eius licentia; tum etiam quia tacitum & expressum regulariter æquiparantur. Hæc Tamburinus, & alij penes ipsum, quibus ego libenter adhareo. Et ad confirmationem tuæ doctrinæ, quam asserit Croufers, respondeo negando illam: & idè quotiescunque ob presumptiuam voluntatem Domini possumus colligere illum non esse inuitum, aut esse tantum inuitum, quoad modum: quia daret, si peteretur ab eo, aut non agrè ferret, censendi non sunt peccare mortaliter fures: hæc autem voluntas presumpsiua Domini latenter residet & cernitur in marito respectu vxoris, in patre respectu filiorum, in hero respectu famulorum

Sup. hoc pro circa comestibilia tantum; & regulariter loquendo in seruo infra amicissimo homine, & familiarissimo respectu amici in tr. 8. & familiaris. Et ita docet Fagundez in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 2. num. 13. Et probatur hæc opinio ex leg. Inter omnes 47. §. rectè, ff. de furtis unde & pro ibi. Rectè dictum est, qui putauit se Domini voluntate rem attingere, non esse furem; quid enim dolo fecit, qui putat Dominum consensurum fuisse? vbi aperte dicitur non esse reum furti illum qui credens Dominum rei consensurum rem clam, accepit: quod idem in furto tenet Diuus Antoninus 2. part. tit. 1. cap. 15. initio. Rosella verb. furtum initio, & ibi. Angelus numer. 7. Syluester ante quæst. 1. num. 1. Tabiena num. 1. Aragonius 2. 2. quæst. 66. art. 3. paulò post initium. Sayrus in clauis Regia lib. 9. capite 12. num. 2. vers. dicitur inuito: nam similiter furtum, in quod quis credit probabiliter dominum consensurum, non erit mortale, sed veniale; quia ad summum censetur dominus inuitus quoad modum; non quoad rem, vt tenet Armilla verb. furtum, num. 2. Caieta. Sup. hoc nus in summa Lat. capite 17. numer. 15. versic. 5. & num. 138. Hispana numer. 4. & 139. Sa verb. furtum, num. 3. Graffius 1. part. decisionum, lib. 3. capite 1. num. 54. Lessius lib. 2. de inst. cap. 12. dub. 8. num. 49. Sanchez lib. 7. de Relig. cap. 19. & num. 13. & ex hoc principio excusantur à mortali, & à transgressione voti paupertatis multa furta Religiosorum.

Non desinam hic obiter etiam adnotare aliquos reprobare opinionem Petri Ledesmae, & Hieronymi de Cenedo, quam ego adduxi in 1. part. tractat. 6. resolut. 36. asserentium Religiosos non peccare mortaliter si furentur ex bonis Conuentus octo vel nouem reals

Sup. hoc pro in seruo infra in tr. 8. Ref. 45. §. Dico ad me- ditum à vers. unde & pro vxoribus, & filijs fami- lias ibidem, sed lege eam per totam & eius prima not.

Sup. hoc quoadmodum in Ref præ- cisa §. 2. post mediū à vers. Non autem si est inuito, & in alio vers. eius not.

Quæ nunc hanc sequetur, & lege reals

eriam Refo-
lucioses eius
adnotatio-
num.

reales; ego nolo hac de re iudicium meum ferre sicut
& de alia opinione, quam nouissimè docet Ioannes
V Viggers in 2. 2. *Disti Thoma, de iustit. & iur tra-*
ctat. 3. cap. 1. dub. 2. num. 13. vbi docet, ad nota-
bilem quantitatem in furto requiri ad minus vnum
aureum in Religionibus, vbi est ea pecuniarum abun-
dantia: sicut modo in his, & multis aliis. Ita ille: vi-
de me ipsum, vbi supra.

RESOL. XL.

Quenā quantitas requiratur ut ea sine licētia Superioris
vsurpata à Religioso ad peccatum mortale denegatur.
Et quenā quantitas requiratur ex comestibilibus. Ex
p. 1. tr. 6. Ref. 36.

Sup. hoc in
Ref. prateri-
ta § vlt. sed
lege infra §
vlt. huius
Ref. & Refo-
lucioses eius
daarum no-
tationum, &
not. seq. per
totam.

Et pro con-
tento à lin.
9. & vers.
Quenam
vero huius
Ref. in tom.
3. tr. 7. Ref. 3.
& cursum in
alia eius not.

§. 1. **C**ommuniter respondent DD. eam quanti-
tatem necessariam esse, & sufficere, quæ
necessaria est, & sufficit in secularibus ad constituen-
dam materiam peccati mortalis furti. Ita Rebellius
p. 1. lib. 3. quest. 15. sect. 3. num. 22. Azorius p. 1.
lib. 12. cap. 12. q. 6. Graffius p. 1. lib. 3. cap. 5. num. 49.
Bonacina de contract. disp. 1. q. 10. punct. 3. num. 5.
Molina de iust. tom. 3. tr. 2. disp. 687. num. 2. vbi te-
statur, anno 1594. sic determinatum fuisse in Cong-
regatione generali Patrum Societatis Iesv. Quæ-
nam verò quantitas sufficiat in secularibus ad con-
stituendum furtum; quot sunt capita, tot sunt senten-
tiæ, vt videre quis potest apud Nauarrum in
Manuali. c. 17. num. 3. Cordubam in summ. quest. 109.
Salonium, Aragon. & Bañez in 2. 2. q. 66. art. 6.
Toletum lib. 5. c. 6. num. 3. Medinam in p. 2. q. 88.
art. 8. Valentiam tom. 3. disp. 5. q. 10. punct. 5.
Turrianum in 2. 2. tom. 2. disp. 33. dub. 2. Couar-
ruuiam lib. 1. var. c. 3. num. 11. Vegham in summ.
tom. 1. cap. 139. cas. 2. Syluestrum verb. furtum, q. 2.
num. 4. Nauarram de restit. lib. 3. c. 1. dub. 3. num. 32.
Bonaciam de contr. disp. 2. q. 8. punct. 1. num. 7. Re-
ginaldum in praxi, tom. 2. lib. 22. cap. 1. q. 4. n. 19. Me-
galam in 2. 2. lib. 2. c. 1. q. 3. Graffium p. 1. lib. 2. cap. 97.
num. 27. Malderum in 2. 2. tract. 4. cap. 1. dub. 3.
Lestium lib. 2. cap. 12. dub. 6. num. 29. Azorium p. 3.
lib. 5. c. 13. q. 2. Medinam C. de restit. q. 10. Conradum
in respons. mor. 1. q. 166. Sayrum in clauiregia, lib. 9.
c. 12. à n. 9. vsque ad 51. & alios.

2. Sed deueniendo in particulari ad Auctores lo-
quentes de Religiosis; Mirand. in *Man. Pral. tom. 1.*
q. 28. art. 18. concl. 2. lib. 22. putat, quantitatem notabi-
lem in furtis Religiosorum determinandam esse in
particulari pro temporum, locorum, Religiosorum,
personarum, & aliarum circumstantiarum differentia,
iudicio, & arbitrio boni viri; Mendoza verò in 8.
post. de pauperi. relig. concl. 9. n. 12. in particulari del-
cendens docet, quantitatem duorum argenteorum non
esse sufficientem ad peccatum mortale Ioan. de la
Cruz de statu relig. lib. 1. c. 3. dub. 5. & Sanch. in
summ. tom. 2. lib. 7. c. 10. n. 3. & 6. putant, mate-
riam notabilem in furtis Religiosorum esse summam
quatuor argenteorum Bartholomæus à S. Fausto in
thes. Relig. lib. 8. q. 193. n. 23. asserit; in Monaste-
riis ditissimis, trium argenteorum summam, quam
Religiosus, invito Superiore, accipit, aut expendit,
esse materiam sufficientem ex obitu, ad efficiendum
peccatum mortale contra votum paupertatis: in
Monasteriis mediocri censu dotatis duorum argen-
teorum summam: in Monasteriis pauperculis, vnius
argentei. Opinio Sanchez videtur mihi probabilior,
vt notauit Faustus.

3. Sed non grauabor ponere hic opinionem do-
ctissimi Virorum P. de Ledesma in *addit. ad summ. tom. 2.*
c. 4. & Cenedo in tract. de pauperi. Relig. dub. 20. n. 10.

vbi sic asserit: [Assi como el hijo de familias man-
do à su padre de sus bienes alguna maior quantidad,
que la que es graue en otro seglar, no seria heredo-
ario, assi tambien el Religioso no seria propietario, ni he-
redero, tomando alguna maior quantidad, que la que es
peccado mortal en otro seglar, y lo mismo se ha de
deçir, si el Religioso lo tomasse de otro Religioso del
Comento: y assi es de parecer Ledesma, que si tomase
se un Religioso de los bienes de un Comento, & de otro
Religioso particular octo, ò nueue reales, ò valor
dellos en cosas, que no se consumen con el uso, no seria
peccado mortal, si le haze sin licencia del Priorado,
como esto no se multiplicasse, de dos veces adelante
en el año.] Ita ille, qui etiam addit, cum Ledesma,
in rebus comestibilibus, quæ sumuntur à commu-
nitate, vel à particulari Religioso, maiorem quan-
tatem requiri ad constituendum peccatum mortale.
Et tandem non reticebo Rodriguez nouissime in
summ. tom. 4. cap. 118. num. 27. & 29. putare, Reli-
giosum tunc committere furtum, quando accedat ad
summam duorum aureorum. Sed hæc opinio videtur
mihi laxa: & an sit probabilis, iudicent Viri docti.
Scio illam ante docuisse Sotum de iustit. lib. 5. q. 3.
art. 3. ad 3. quidquid in contrarium asserat Val. Oropio
de restit. cap. 5. §. 1. dub. 5. num. 30. & tanquam pro-
babilem illam admittat Aragon. in 2. 2. q. 66. art. 6.
concl. 3. fol. mihi 386. Sed, an ita fit, vt dicit, iudic-
ent Viri docti: nam mihi non placet.

RESOL. XLI.

An Religiosus paulatim modica accipiens, vel expen-
dens sine licētia Superioris peccet mortaliter, &
teneatur ad restitutionem.
Et ex doctrina huius questionis inferuntur aliqua dicta
circa hoc pertinencia ad furtum in secularibus, foris,
& ancillis. Ex p. 1. tr. 6. Ref. 34.

§. 1. **A**ffermatiuam sententiam docent communi-
ter Doctores, si in eo furto, competente
materiam grauem, recordetur præcedentium furto-
rum: licet in aliis paruis furtis non habuerit animum
ampliùs furandi. Ita Valentia tom. 3. disp. 5. q. 1.
punct. 5. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 1. cap. 4. num. 4.
& 10. Salas in p. 2. tom. 2. q. 88. tract. 13. q. 16.
sect. 27. Azorius tom. 1. lib. 4. cap. 9. q. 12. Reginaldus
in praxi, tom. 2. lib. 23. c. 1. q. 4. Rebellius p. 1. lib. 3.
q. 15. sect. 14. Fillucium tom. 2. tract. 3. c. 10. n. 14.
Valquez in p. 2. tom. 2. disp. 146. c. 2. n. 5. Sayrus in
clauiregia, lib. 9. cap. 15. num. 22. Nauarra de restit.
lib. 3. cap. 1. num. 40. Ledesma in summ. tom. 2. tract. 8.
cap. 20. Sotus de iust. lib. 5. q. 3. art. 3. Medina in
part. 2. q. 88. art. 4. part. 2. tom. 1. tract. 2. c. 2. q. 1. n. 4.
Megalum in 2. 2. lib. 2. cap. 1. quest. 3. num. 8. & in
terminis loquens de Religiosis docet Barthol. à S.
Fausto in thes. Relig. lib. 8. q. 189. n. 3. & Sanchez in
summ. tom. 2. lib. 7. c. 21. cum aliis. Et ratio est quia in
ultimo illo furto, suppositis præcedentibus, incipit esse
fur; & per consequens talis Religiosus voluntarie de-
tinet et rem alienam, in notabili quantitate, invito do-
mino: ergo in eo actu peccat mortaliter. si autem
retinendi præterita furti habet, & licet illa furti essent
paruæ materiæ: postea coalescunt in vnum, & effi-
ciunt materiam grauem.

2. Hæc opinio est tenenda, sed contrarium pro-
etiam esse probabile cum Fillucio tom. 2. tract. 3. c.
10. n. 243. Rodriguez in summ. 4. c. 17. n. 29. Salas
in p. 2. q. 88. tr. 13. disp. 16. fol. 27. n. 88. & illum docet
Nauarrus c. 17. n. 140. Toletus lib. 5. c. 1. n. 4. & alij.
Verum est, quod Nauarrus, & alij, qui docent hanc
sententiam, putant retentionem illius quantitatis pecca-
bilis.